

Z klubu „Za Starou Prahu“.

K. D. Mráz:

Praha malířů.

Oceňování starých krásných památek pražských a úcta k nim dosáhly té mety, že se památky tyto před zbořením a zničením důkladně, pečlivě se všech stran ofotografují a snímky náležitě retušované s poučnými vignetami uloží do musea. Potom vesele mohou zarachotiti krumpáče — pro potomstvo věc jest zachována, ví se, »jak to vypadalo«... .

Hledte, pokrok, jehož významu snad jste mnozí nedocenili. Oč dále jsme tu Vandalů či Turků? Ti přece před vpádem svým do krásných měst nečinili těchto zdlouhavých příprav, věc ovšem tím spíše urychlující, že k rozboření svatyní nebo srovnávání ulic či čtvrtí městských ani dlouhých usnášení nepotřebovali. Byli patrně temperamentnějšími nás. My v Praze však dostali jsme se ještě dále: fotografujeme také po skutku, zachycujeme rány otevřené, krvácející, když zboření provedeno se vši důkladností kopajících orgánů: pak srovnávájete fotografie před a po zboření ukazujeme si: »Hle, tohle jsme měli a dnes už nemáme«... .

Smutné faktum, že fotografie tohoto rázu množí se vůči-hledě a z kolekce jejich mohlo by se dnes sestaviti vydatné album, snad dojemnější než sbírka obrazů spálenišť, jimiž se pro pohofelé vynucuje u šťastnějších spolubližních soucit a vyprošuje almužna.... A naše kolekce roste, z fotografií sestavuje se museum preparátů pro pathologii dneška, nekonečně smutné a pro historii kulturní trapné!

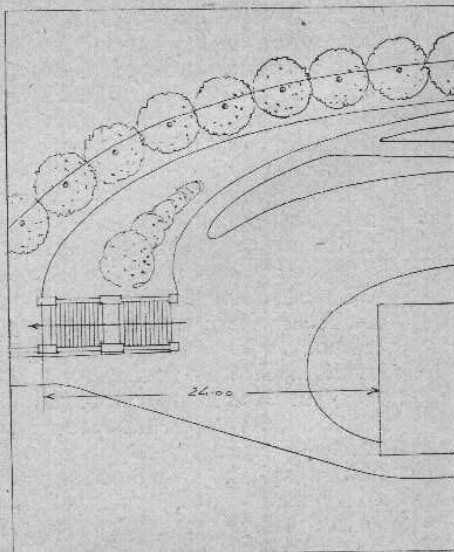
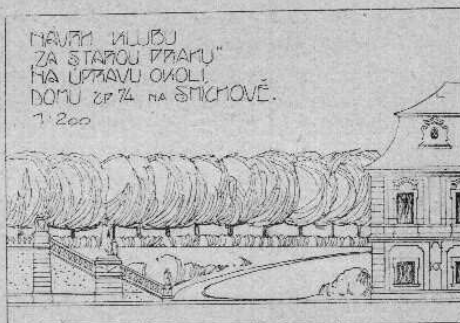
Jakž teprve vrušeně zabuší nám srdce, když zahledíme se na některou partii Prahy, již ruka umělcova zachytila v celé pitoresk-nosti a kráse. Objekt není jen konglomerátem detailů fixovaných cestou chemickou nebo optickou, jest tu celek půvabného souladu linií a barevných ploch, zachycený úmyslně ve své spojitosti se sousedstvím, ve svém valeuru, s reflexem úsměvů slunečních, působivý a hrdě výzývavý předmět umělecký, jenž roste před očima žasnoucího diváka, aby při myšlence, že již neexistuje, tím více svým zjevem vyčítal a k odboji nabádal. Tu není už litování pro samu historickou cenu, ale bodnutí do lásky ke kráse, zpolicňování estetismu a porušení citové něžnosti.

Rozcházíme-li se někdy bojovníci za starou Prahu a bojovníci za krásnou Prahu, jest to jistě velmi zřídkka. Tak ještě při detailech: v boji o celky, komplexy budov, jest boj za starou a krásnou Prahu společný. Při synagoze staronové máte příklad: bojovníci za Starou Prahu při budově samé, bojovníci za krásnou při jejím okolí a jeho úpravě budoucí. Žel bohu, že obě armády dosud mnohdy opouštěly svorně bojiště — poraženy, kulturně vítězíce — což ale platno, že de facto zahrnány hromobitím sypajícího se kamení, roztráštěných štuk a ozdob, v jichž prachu a kouři řítí se umělecké dokumenty, ničí se prostředí estetické výchovy a násilně trhají se svazky pokroku. V tom boji není pak řeči o reakci proti novému umění, není vyzvedávání sterilního histo-

rismu proti moderně. A dostala-li se slova »jen moderně« na jistou legitimaci klubovní, znamenají — dle mého soudu skromného — jen boj proti pseudomodernímu, nalhávanému sit venia verbo »slohu«, nemajícímu práva na život, bezpáteřnatému jako nejnižší měkkýši a nevyrostšímu z potřeb doby, uměleckého jeho citění a vření, ale vegetujícímu na líné a neplodné bezduchosti architektů — špekulantů, stavějících kasárna bytová s velikým procentem obytných místností. Proti novému, vskutku krásnému a době odpovídajícímu stylu bojovníci za krásnou Prahu nikdy, myslím, ani na boj nepomýšleli....

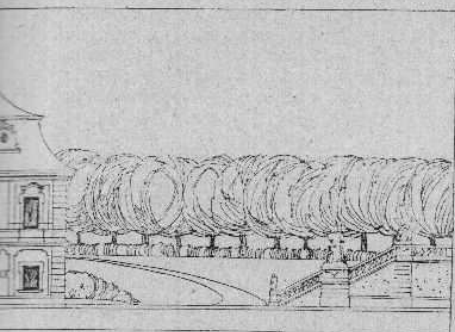
Boj za starou i krásnou Prahu znamená dnes jednu z akutních českých otázek, zpočátku ovšem bagatelisovanou, ba považovanou za zbytečnou a pomíjivou. S bojovností roste ovšem láska k obhajovanému, něžná i usilovná péče o vše, co s tím padá i roste a tak také objekty boje staropražského staly se předměty pozornosti publika, jež kolem nich do těch dob většinou nevšimavě a bez porozumění chodilo. Zájem o tuto krásu českou stoupl a tím ovšem zvýšila se i produkce děl jí se obírajících. Tak na př. Jansova »Stará Praha« děkuje své rozšíření jen interessu tímto bojem zvýšenému. Odběratelstvem umělců také vládne moda: jen vysoce vzdělaní mecenáši kupují to, co se jim opravdu líbí a co považují za vzácně - umělecké. Množství jde s hesly a dle nich dosud řídí i svůj vkus: proto motivy staropražské stouply v ceně. Tím ovšem uveden na trh mnohý brak a věci přímo urážející krásu staropražskou; kšeft je kšeft a těžko tu apoštolovati.

Boj za starou a krásnou Prahu vedou vlastně malíři odedávna. Třebas ti Hollarové, Sandrartové či Sadelerové všimali si více pamětihodností či ryli pohledy charakteru topografického, upozorňující na ty a ony slavné budovy, kostely, nekladouce ještě dů-

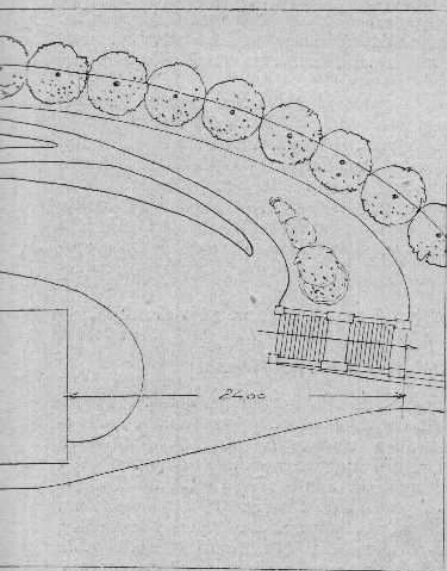

razu na celkovou krásu a v prostých liniích — zapomínajíce ba-
revných kouzel — načrtávajíce co možná věrně silhuety, přece již
faktem zachovávání oněch pohledů dokumentovali uměleckou svoji
výběravost a citlivost. Počátkem devatenáctého století setkáváme
se již s celým regimentem oddaných bojovníků za krásu Prahy.
Ti rozbíhají se už do ulic, náměstí, kreslí, leptají a litografují po-
hledy na význačné budovy, vycházejí si do okolí a s různých
výšin kreslí panorama Prahy, uneseni pohledem na nesčetné její
věže malebně se kupící hromady domů, kostelů a bran. Mnohdy
komponujíce fantasií své dávají volný průchod, představujíce a do-
plňujíce dle svých uměleckých temperamentů a síly vyjadřovací.
L. G. Buquoy, Scotti de Bassano, L. Kohl, Ant. Pucherna, L. B.

de Mallovec, F. K. Wolf, Jiří
Döbler, Václav Schuldes, J.
Balzer, X. Sandmann, V. Mor-
stadt, Jos. Šembera, Alois Czer-
mak, Fr. a Filip Hegrové a j.
jsou oni věrní, s nimiž při pro-
cházkách uměleckou Prahou
od konce 18. stol. do polovice
19. stol. na každém kroku se
potkáváte. (Příště ostatek.)

**Úprava okolí zahradního domku
čp. 74 (na pozemcích byv. botanické zahrady) na Smíchově.**

Rozkošná hravá architektura
barokního zahradního domku — pro
otce Jesuity dle letopočtu v západ-
ním štítě r. 1735 Dienzenhoferem
dostavěná a pod korunami starých
kaštanů svou historií prožívší upro-
střed velkolepé bujné vegetace botanické
zahrady bude v nedlouhé
snad již době shlížeti se osamocena
v hladině Vltavy. Botanická zahrada
po svém zrušení propadla celé parcelaci
k veliké škodě celé Prahy;
dnes již za vysoce nasýpanými uli-
cemi a nábrežními zdmi rostou šachovnicové
bloky činžovních domů
a nebude dlouho trvat a dojde i na
zahradní domek samotný. Jej síce
zachránila před všemocnou motykou
jeho neobyčejná umělecká hodnota,
ale způsob a okolnosti, za jakých
má být zachován budoucnosti, skoro
se vyrovnají fyzické zkáze. Nešťastnou
náhodou — a dlužno věřit,
že byla to jen náhoda — přetavil se
nově navrženou čarou vysokého ná-
břeží, jež 3 $\frac{1}{2}$ metru nad dnešním ter-
rainem (v budoucnu náplavkou) ve-
dono, zasyvalo by svým tělesem celou

zadni a části postranních přízemních fačad domku. Technicky proti vlhku zabezpečen býti měl domek jen 15 cm. vzduchovou izolací proti násypu nového nábreží. Již to, že domek vyrván byl z prostředí nádherné vegetace bolanické zahrady, znamenalo proň jisté znehodnocení; tvořil jenom součást — třebaš významnou — celé zahradní dispozice s ostatní zahradní architekturou, stromovím a drobným rostlinstvem, jichž vzeti jeho dojmu přirozeně musilo ublížit. Ještě více poškozen však bude domek novým svým náhodným prostředím: octne se jednak mezi náplavkou, jednak vozovkou vysokého nábreží, tedy uprostřed pustých dlážděných ploch; pozadí pak bude mu tvořiti — v náhradu za věkovité kaštiny — půl čtvrtá metru vysoká nábrežní zeď z kyklopského zdíva a litým zábradlím korunovaná. To se zdálo i samotnému technickému úřadu města Smíchova příliš bezohledné a proto vypracoval plán úpravy (viz vyobrazení) jímž měl býti domek ponechán volným a konflikt s nábrežní zdi aspoň trochu oddálen: navrhuje totiž vyhnuti nábrežní zdi v eliptickém oblouku, bohužel však příliš těsně kol jeho západní fačady (ve vzdál. 2,5 m.) jdoucím. Tím sice domek technicky zabezpečen (zejména pro případ pravidelné zde se opakující zátohy), ale jinak zůstává stejně znehodnocen, jako dříve: pro nepatrnou šířku šachty (a ničím jiným ona volná prostora nebude!) a značnou její hloubku (as 3 $\frac{1}{2}$ m.) nebude přízemní fačada z celé západní strany viditelná a bude se její tvary ledy domek jen jako přízemní. Poměry jeho architektury tím přirozeně budou přivedeny z rovnováhy k další citelné jeho škodě. Konečně v návrbu stavebního úřadu neděje se nejmenšího pokusu, aby domku poskytnuta byla aspoň nějaká náhrada za obklopující ho někdy vegetativní prostředí, bez něhož je skoro nemyslitelný.

Poněvadž bylo opravdu nebezpečí, že »úprava« tato bude uskutečněna, vypracoval Klub »Za Starou Prahu«, když všechny jeho dosavadní protesty a žádosti byly marny, vlastní návrh úpravy a podal jej městské radě smíchovské a zeimskému výboru král. Českého. Vedoucí myšlenkou jeho jest — jak z reprodukce je patrné — obklopiti domek opět zahradní dispozicí třebaš i minimálních rozměrů a s použitím jen skrovných prvků zahradní architektury, travnatých svahů a stromořadí; nutný k tomu volný prostor kolem domku dociluje se vyhnutím vozovky vysokého nábreží ve větším eliptickém oblouku, jímž se však ve skutečnosti délka komunikace a tím i zájízka jen nepatrně zvětšuje. Poněvadž provedení návrhu nevyžadovalo by zajisté ani žádného zvýšení nákladu a nestává proti němu žádných technických námitek, na druhé straně vyžaduje tolik předností, jsa jedině estetickým požadavkům vyhovějícím řešením, bude zajímavo setrvaťi, jak se k němu městská rada smíchovská zachová v budoucnu a setrvaťi-li i na dále na svém dosud odmítavém stanovisku, ničím jak ze všeho vidno nemotivovaném.

Jest škoda, že nebylo s dostatek eitu a opravdového ocenění pro tuto znamenitou uměleckou památku. Byla v poměrech daleko šťastnějších než řada jejích současníků, jež propadnutí musely zkáze, zůstala zachována, chráněna vyšší vyšší mocí. Neměla by být však zachována takovým způsobem jí znehodnocující a skoro nenávisť k jejímu bytí prozrazujícím a proto k ní bezohledným; mohlo se jí — na to však dnes už je pozdě — použiti vzhledem k estetickému fondu, který reprezentuje, jako centra celé v těchto místech zde projektované sadové dispozice pro potěšení oka i vytřbení vkusu všech mímoudoucích.

P. J.

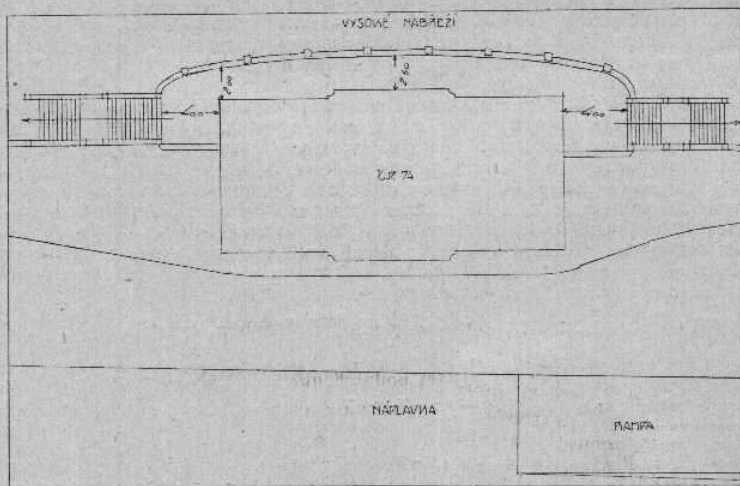
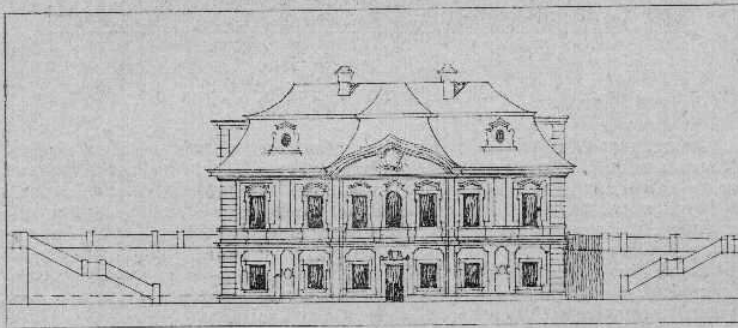
Praha je v kamenné koruně země kámen nejvzácnější. — Goethe.

Ze schůzí domácí rady Klubu »Za Starou Prahu«.

V poradě dne 13. února předložena arch. Sochorem pohledová studie letohrádku v bývalé botanické zahradě smíchovské přesně vynesená a znázorňující, kterak by při nábrežním projektu obce smíchovské pavillon pohledově směrem k řece naprosto pozbyl proporci. Delší debatu vyvolala odpověď rady městské, došla na podání, kterým žádáno zachování domu čp. 84-III. na Kampě, Lužická ul. 2. (na levém břehu Čertovky pod Karlovým mostem — jenž má býti oběhován kanalizačním sběrači. Podáním navrhována některá východiska ze situace, vyžadující sřzení domu a učiněn dotaz, jak hodlá městská rada o to pečovati, jednak aby místo i sousední domovní zdi, dojde-li ku zboření,

byly upraveny esteticky, jednak aby nenastal případ jako v ulici Karlově, že poborem jednoho domu i ostatní byly osudně otlieseny. Zamítavé vyřízení r. m. nic neodpovídalo na druhou část žádosti a proto usneseno zvláštní žádost o prohlášení r. m. se ucházeti, poněvadž místo je pro ráz Malé Strany veledůležité. Započaté jednání o chystané výstavě pražských krás vyhrazeno schůzím příštím. — Rozhodnuto opráti se zboření památného domu »u 7 čertů« na Maltánském náměstí, jež má ustoupiti škole jako palác hr. Straky z Nedabylic je významným i v kulturní historii pražské. Mimo to jest uvnitř vyzdoben fresky a štukovou okrasou. — Svazem českoslovanského studentstva delegován do schůzi dom. r. klubu p. V. V. Štech, fil.

Schůzi dne 20. února dostalo se sdělení, že přes několiký protest klubu proti rozboření Karlovy ulice a proti dalšímu stanovení stavební čáry v linii průčelí svatováclavské záložny, přes regulační plány staroměstské, jež by přece měly býti respektovány, dána nově stavbě stav. Novotného čára, která spojuje stavbu stav. Rechziegla a záložnu přímkou. Usneseno podniknouti proti dalšímu měnění půdorysu ulice všechny ještě po ruce jsoucí kroky. — Při podávání zprávy

Návrh technického úřadu města Smíchova na úpravu okolí zahradního domku č. p. 74 v býv. botanické zahradě na Smíchově.

(Kreslil arch. Pavel Janák.)

Nynější pohled (fotogr. J. Eckerta)
na dům č. 74 na Smíchově (od západu směrem k řece).

o dnešním stavu záležitostí týkajících se budoucnosti zahrady ústavu šlechtičen na Starém městě, vysloveno podivení, že protest Klubem »Za St. P.« svého času ve lhůtě zákonné proti regul. plánům starom. v těch místech podaný nebyl radou městskou přiložen k aktům zemskému výboru předloženým. — Konečně přikročeno k usnesení o věci, značně se týkající zájmů členstva klubovního, o níž již po delší dobu diskutováno. Na příště budou totiž výhody členů rozděleny dle výše jich příspěvků. Členové platící 3 K roč. přisp. obdrží zdarma časopis »Krásu n. d.«, pětikorunový časopis a brožury vydávané, desetikorunový mimo to ještě orig. přemii. —

Dne 27. února jednáno v domácí radě o některých regulačních otázkách staroměstských a pak za přítomnosti pp. delegátů malostranského odboru Nár. Jedn. Pošumavské o výstavě krás Prahy, k níž zásadní obsahové dispozice objasněny. Obšírněji za účastenství týchž pp. delegátů probírána věc v poradě dne 6. února; současně určeny pro pořádání výstavy jako nejvhodnější dny svatováclavské. Nejbližší starostí obou výborů je tedy nyní opatření vhodné místnosti. Nebezpečí hrozící Karlově ulici staroměstské projektovaným rozšířením na 18 m. — otázka eminentně důležitá, sahající k samým kořenům »Staré Prahy« — dala podnět k usnesení, zatím opřít se věci rozkladem k radě městské.*) Další jednání zabývalo se věcmi staré židovské radnice a projevy uměleckých spolků, jež s klubem o otázce té byly vyměněny. — Klubu podána zvláštní zpráva o vandalském ničení tvrzíště Tetína u Berouna, kteréž lámáním kamene vystaveno jest nedaleké zkáze. Vysloven povděk za oznámení to — domácí rada bude vděčna za veškeré podobně obšírné zajímavé zprávy — a ustanoveno ohlásiti věc centrální komisi vídeňské, Svazu okrašl. spolků, Společnosti přátel starožitností č. a zvláště intervenovati u majitele Tetína. —

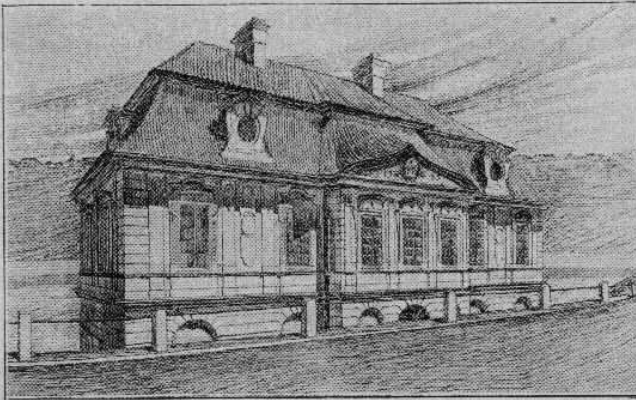
Příští vzhled Karlovy ulice na Starém městě.

Proti zamýšlenému rozšíření Karlovy ulice na Starém městě na 18—20 m. o němž jak známo usnesla se komise pro radu městskou,**) na něž již veřejně listy právě v čas upozornily,***) podal Klub tento protest:

*) Viz jeho text zvlášť.

**) Usnesení to stalo se hlavně přičiněním pp. městských radních stav. r. Vlčka, Dra Pinkase, Dra Holubovského a Hubáčka. Vděčně však jest vzpomenouti, že ve schůzi r. m. 28. února t. r. integrity Karlovy ulice horlivě se zastali pp. m. r. Kasalický, Lada, dr. Podlipný a Weiss, čímž hlavně rozhodnutí o věci aspoň na čas odloženo.

***) Národní Politika, Politik, Čas, Radikální listy, Zář a jiné.

Budoucí pohled (dle kresby arch. Sochora)
 až by bylo provedeno vysoké nábrží dle návrhu techn. úřadu města Smíchova.

Slavná rado městská!

Dle informací z pramenů zcela bezpečných a i ze zpráv veřejných listů nabyt podepsaný Klub vědomostí o faktu, že stavební komise pro radu městskou usnesla se polohopisný plán na úpravu Starého města Pražského — vypracovaný městskou regulační kanceláří, schválený nad to i komisí technickou (dle něhož zachovává se Karlova ulice v nynějším její rázu nezměněnou) — změnit do té míry, že ulice tato má být rozšířena na 18, v střední části až na 20 metrů.

Již skutečnost, že usnesení toto stalo se dle spolehlivých zpráv nejen proti dobrozdání navrhovatele regulačního plánu p. arch. Sakaře a proti v otu technické komise, k řešení otázek regulačních v prvé řadě popované, ba i bez slyšení městské soupisné komise v otázkách estetických jedině kompetentní — vše to jest nám důkazem, že učiněn tu na novo nebezpečný pokus s obejitím všech činitelů výše zmíněných provést regulaci Karlovy ulice opět dle zastaralé regulační šablony na očividnou škodu obyvatelstva i krás král. naší Prahy. Ve skutku tom vidí podepsaný klub nejenom nový akt nepřátelství proti starému a krásnému rázu města Prahy, ale i akt povážlivé neohospodárnosti, jež jest s to ohrozit finanční rovnováhu obce. Neboť náklady takového přílišného a přehnaného regulování starších částí města jdou do milionů korun zbytečně vyhozených na výkup dražích pozemků, proměňovaných takto jen v pouhé pozemky uliční.

Mimoděk také nám tu na mysl otázka, proč tedy a k jakému účelu byl vypisován veřejný konkurs na úpravu Starého města spojený s mnohatisícovým nákladem — proč vlastně zřizována byla regulační kancelář s dalším značným nákladem, když stkvěle výsledky obou schválené všemi odbornými korporacemi a co více i veřejnými schůzemi občanstva — zůstávají naprosto nerespektovány, po případě jsou i znovu revotovány.

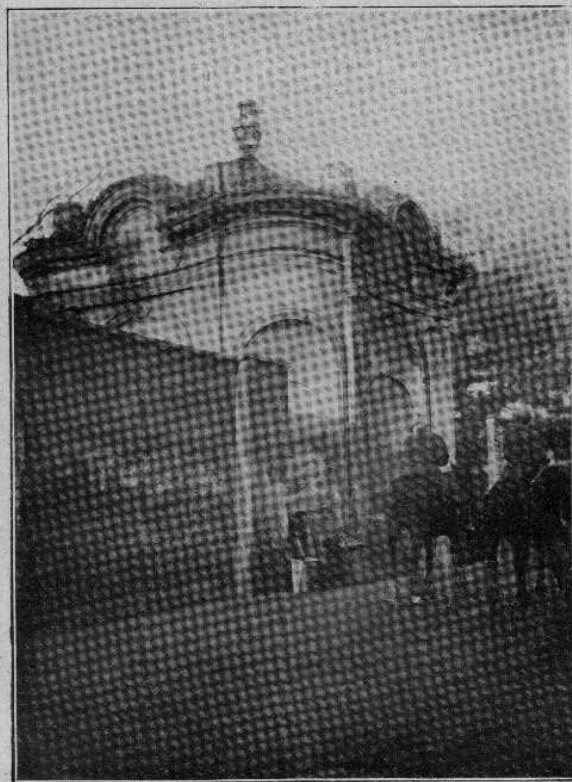
Je snad jen v Praze možno, aby po vypracování jednolitého vypracovaného plánu regulačního všemi možnými komisemi a i vyššími instancemi v principu již schváleného, vlastní městský stavební úřad a s ním i stavební komise generální plán takový nerespektoval a hleděl si prosadit i pak zastaralé — jak se ukázalo neudržitelné čáry stavební. A to jak pověděno na škodu finanční obecní, tak i na škodu nepodcenitelných zájmů živnostenských a obchodních a v neposlední řadě i vážných zájmů estetických. Nehledě ani k tomu, že takovými regulováním přímo obec sama stará se o nejdůkladnější vyliďnění starobyklých, zároveň ale i nejpovplatnějších částí Prahy na zřejmý prospěch obcí předměstských, kamž obyvatelstvo takovouto zvrácenou stavební politikou přímo jest vyháněno.

Ze všech těchto důvodů protestujeme co nejdůrazněji proti tomuto pokusu obcházeti vypracovaný již úřední regulační plán, který zachovává Karlovu ulici nejen v estetickém ale i v dobře pochopeném hmotném zájmu obyvatelstva Prahy půdorysně nezměněnu a žádáme:

Slavná rada městská račiž opatřiti, aby výše zmíněné usnesení stavební komise pro radu městskou i ve všech důsledcích z něho plynoucích bylo revotováno a stavební čáry v Karlově ulici dle plánu městskou regulační kanceláří vypracovaného byly stanoveny, nevyjímaje ani stavební čáry v střední části Karlovvy ulice.

V případě, že by slav. rada městská této naší stížnosti vyhověli nehodlala, žádáme, aby tento protest náš předložen byl sboru obec. starších král. hlav. města Prahy, poněvadž jde zde o otázku týkající se životního zájmu poplatnictva Pražského. —

V **Almanachu** král. hlavn. města Prahy na rok 1905 (roč. VIII.), který vydává městský archiv pražský, líčí adjunkt archivu p. JUDr. a PhDr. Jos. Teige dějiny kostela sv. Martina Většího ve zdi na Starém Městě Pražském, památný tím, že v něm se ponejprv užívalo pod obojí. K článku připojeno 6 obrázků, mezi nimi 5 plánů od arch. Josefa Sakaře, který loni, když na místě zrušeného kostela měly býti zbudovány domy činžovní, obnovil myšlenku záchranu kdysi (r. 1889) Riegerem proslovenou. Obec pražská kostel nákladem

Zbořený barokní pavillon v býv. botanické zahradě na Smíchovce.

120.000 K zakoupila a odevzdá jej obnovený veřejnému užívání, nejspíše jako část městského musea.

Po ochraně ruských stavitelských památek volá také v 10. č. »Miru Iskusstva« Alexandr Benua, zejména proti těm vandalům, třeba byli architekti a inženýři, kteří pod záminkou nedostatku místa strhují staré umělecké stavby, aby na jejich místě postavili své bezcenné.

Skody novými stavbami a zastavovacími plány působené na domácím rázu stavebním a zvláště na stavebních památkách historické nebo umělecké ceny pretřásá v radě článků mnichovská Monatschrift des Vereins für Volkskunst und Volkskunde.

Salzburg porizuje si zastavovací plán pro své Staré město, při němž má býti co nejvíce šetřeno svérázu.

—e—

—e—